

edino pravilno komentirati. S tem sicer nekoliko uničijo poetiko fantastičnosti, vendar se taka žrtev spleča, saj s tem dokažejo, da "Bohinjci niso po žup perplaval" Če se ljudsko izročilo drugih slovenskih krajev huduje in vzdihuje nad skopostjo, pa jo bohinjsko povzdiguje v krepkost, vendar z ironično distanco. Bohinjci imajo vedno tudi svoj prav, pa naj stane, kar hoče.

Tak miselni svet je popolnoma razumljiv le tistemu, ki med Bohinjci živi, ne pa nedeljskim turistom. Ti se v dušo "domorođev" sploh ne poglobljajo, zato jim domačini ostajajo čudni primerki iz rezervata. Knjiga Marije Cvetek nam lepo približa bohinjski miselni svet in kdor bo hotel, bo našel tudi vzroke, zaradi česar mu je bil ta konec Slovenije do sedaj morda odmaknjen ali "nerazumljiv".

Za večino bralcev pa bo preboj do miselnega sveta Bohinjcev nekoliko otežkočen zaradi zapisov, oz. zaradi izdaje, saj pisana beseda ne more nadomestiti živega govora. "Krive" so posebnosti gorenjskega dialektja oz. bohinjskega govora, v katerem je vse polno vokalnih redukcij, polglasniških mest, ki so v zapisu lahko za braleca moteči, a brez njihovega zaznamovanja bi bila besedila še težje berljiva. Avtorica se je odločila za "poenostavljene" zapise, kar pomeni, da jih ni obremenjevala z dialektološkimi znaki in jih je hotela narediti čim bolj berljive. Povprečni bralec bo morda pogrešal kakšen naglas več, če bi hotel pravilno prebrati določene besede. Naglasna in druga znamenja so velik problem pri objavah ljudskih besedil, saj vsaka odvečnost takoj obremeni vizualno podobo, brez njih pa tudi ne gre. Avtorica je vse pasti zapisovanja reševala na podoben način kot to počnemo folkloristi, za lažje vključevanje bralcev v besedila pa služi še avtoričina uvodna beseda pa sproti slovarček dialektizmov pod vsako zgodbo in še abecedno kazalo manj znanih besed na koncu knjige. K strokovnemu aparatu sodi še seznam vseh informatorjev (54) z rojstnimi letnicami, hišnimi oz. domačimi imeni in s številko zgodbe, ki jo je posameznik povedal. Knjiga je takorekoč družinsko podjetje: 59 zgodbic je avtorica slišala in zapisala v družinskem krogu, sestra Slavica Cvetek pa je lepo likovno opremila knjigo z ilustracijami in vinjetami.

Pri branju me je stalno glodalo nepojasnjeno vprašanje - ali je avtorica objavljene zgodbe posnela na magnetofonski trak ali jih je "le" zapisala. Ta in še nekatera "glodanja" sodijo že v področje profesionalne deformacije. Tej sem se želel popolnoma izogniti, saj ljudska proza ni moje strokovno področje, še bolj pa zato, ker sem knjigo prebral na mah in užival samo v branju oz. v zgodbicah. Zakaj pišem torej nestrokovno oceno v strokovno glasilo? Preprosto zato, ker me je knjiga očarala in ker sem v njej užival kot bralec, ki se spet enkrat lahko prepusti zgodbam samim in želi nanje opozoriti še druge. Posebej tiste, ki so za hece pa tudi bolj resnobne, saj knjiga zopet potrjuje dejstvo, da je duhovna kultura neke skupine lahko za razumevanje njenega mišljenja in čustvovanja bolj povedna ali pomembna kot elementi socialne ali materialne kulture.

Marko Terseglav

Janja Žagar, *Pasovi in sklepanci*. Zbirka Slovenskega etnografskega muzeja, Ljubljana 1993, 196 str.

Knjižni prvenec mag. Janje Žagar je drugi v seriji muzejskih katalogov, ki jih izdaja Slovenski etnografski muzej. Žagarjeva uvodoma poudarja pomen tematskega sistematičnega obravnavanja predmetov, ki jih hrani Slovenski etnografski muzej: "Celotne muzejske zbirke so le redko na voljo ogledalu javnosti. Večino časa so skrite v muzejskih depojih. Ob pomanjkanju stalne postavitve zbirke jih je mogoče trajno predstaviti le še s katalogom muzejskih gradiv."

Zbirka pasov in sklepancev šteje vsega skupaj 233 primerkov, to je 113 pasov in 120 sklepancev. Večina predmetov sodi v 19. stoletje, razen nekaterih sklepancev, ki so bili izdelani v 17. ali 18. stoletju. Zbirka je večinoma nastala v času, ko so bila v etnografiji uveljavljena estetska merila zbiranja predmetov. Nastala pa je tudi v času, ko je bilo zbiranje gradiva naravnano v kmečko okolje. Pri muzejski inventarizaciji predmetov pa so na splošno umanjali tudi podatki o raznih pomenih predmetov ter o njihovem osebnem in večinoma tudi krajevnem izvoru. Navedene pomanjkljivosti so narekemale posebno obravnavo zbirke. Iz avtoričinega uvoda povzemamo, da je vsebinski poudarek kataloga na slikovni in opisni predstavitvi hranjenih pasov in sklepancev.

Pri posameznih skupinah predmetov je uvodoma povzeto dosedanje poglavitno strokovno znanje o njih. Predmeti so ovrednoteni s stališča funkcije, ki so jo imeli kot oblačilni, predvsem praznji dodatki moški in ženski obleki.

Katalog je zasnovan tako, da so v uvodnem delu opisani pasovi in sklepanci po tipoloških skupinah. Skupine posameznih delov sklepancev pa so še dopolnjene z risbami. V *Katalogu* so vsi predmeti nadrobno opisani, v *Slikovni prilogi* pa so nanizane fotografije vseh predmetov po tipoloških skupinah.

Žagarjeva je pasove uvrstila glede na tvorivo, način izdelave in krašenja ter glede na obliko v štiri skupine: ročno tkane pasove, strojno tkane pasove, usnjene pasove in ročno šivane pasove. V skupini *Ročno in strojno tkani pasovi* nadrobno obravnava repe, tkanice, opasice in metrske pasove, v skupini *Usnjeni pasovi* pa pasove z zakovicami, pasove z vezeno, čemere in mačke, v skupini *Šivani pasovi* pa kanice in razne druge šivane pasove. Pri *Sklepancih* pa je določila in obravnavala tri skupine: verižčaste sklepance, členkasto-verižčaste sklepance in členkaste sklepance.

Zbirka pasov in sklepancev je v delu mag. Janje Žagarjeve nadvse sistematično in nadrobno obdelana. Avtorica je ugotovila in razložila nekatere zamotane tehnološke postopke. Skrbno in nazorno je izdelano ter predstavljeno pregledno kazalo pasov in sklepancev po krajih, tipologiji in materialih. Žagarjeva je kritično uporabila dosedanje vire in strokovne obravnave pasov in sklepancev. Predmete je večje razčlenila po obliki in vsebini. Pasove in sklepance je predstavila tudi v širšem zgodovinskem razvoju.

Delo "Pasovi in sklepanci" je vsekakor pomemben prispevek stroki in popularizaciji muzejskega etnološkega gradiva.

Marija Makarovič

Stanley R. Barrett, *The Rebirth of Anthropological Theory*. Toronto, University of Toronto Press 1984, 266 str.

Etnološka oz. antropološka srenja je v mnogo državah razdeljena v dve pogosto nasprotni si strani: v prvo sodijo etnologi oz. antropologi, ki so kot taki izšolani, v drugo pa tisti, ki so se izšolali bodisi kot sociologi ali v drugih družboslovnih disciplinah in so se kasneje posvetili antropologiji oz. etnologiji. Prvi drugim pogosto očitajo, da jih teren premalo zanima in da imajo premalo tovrstnih izkušenj, drugi pa pravijo za prve, da zanemarjajo teorijo. Ne mislim razglabljati o tem, da se mi zdi tovrstna polemika plodna in da imata, po mojem mnenju, obe strani prav, za to situacijo pa se mi zdi zanimivo pisanje Stanleya R. Barretta, ki je omenjena nasprotja že prešel in se uspešno posveča razglabljanju o prihodnosti discipline, ki pa jo seveda gradi na dobrem poznavanju njene preteklosti.

Kanadski avtor R. Barrett je namreč univerzitetni profesor sociologije in antropologije, njegova knjiga *The Rebirth of Anthropological Theory* (Ponovno rojstvo antropološke teorije) je teoretično delo, sam pa sebe označuje predvsem za terenca. Mogoče je to le skromnost avtorja, s katero je začel že Lévi-Strauss, ki je dejal, da ni teoretik, pa tudi strukturalist in antropolog ne. Tudi teren mu ni bil preveč všeč, čeprav je nekaj let preučeval različne kulture; kljub vsem tem zanikanjem pa vendarle vemo, kako velik je bil prispevek C. Lévi-Straussa. Barrettovo navdušenje nad t.i. dialektično antropologijo verjetno ne bo našlo takega mesta v zgodovini antropološke teorije kot ga je Lévi-Straussu prinesla strukturalna antropologija, vendar je vredno poznati omenjeno delo, zaradi izdelanih smernic za prihodnost vede in kritiko sedanjega stanja.

Barrett posveča največ pozornosti avtorjem kot so Marx, Weber, Durkheim, Lévi-Strauss, nekaj manj pozornosti namenja Malinowskemu, Boasu, drugi antropološki avtorji so le omenjeni. Že ta izbor avtorjev, ki jim posveča večji del pozornosti, nakazuje, da v knjigi vzemo več o družbi kot o človeku. Po njegovem mnenju se je Marx najbolj približal antropološki teoriji, ki jo potrebujemo, saj gleda na človeka kot na determinirano, a svobodno in kreativno bitje.

O antropološki teoriji govori kot o nekonsistentni in neparadigmatski. Zavzema se za pluralizem teoretskih pristopov, saj se mu zdi en sam nezadosten. Zagovarja teren zunaj in